

Stockholm den 9 september 2013

Finansdepartementet
Fi2013/2119

103 33 Stockholm

Re; Ds Vägval för premiepensionen 2013:35

Svenska försäkringsförmedlares förening (Sfm) har beretts möjlighet att lämna synpunkter på Finansdepartementets utredning "Vägval för premiepensionen" (utredningen).

Bakgrund

I utredningen föreslås alternativ till dagens hantering av premiepensionssystemet. Sfm har endast några få medlemsbolag som har sin huvudsakliga verksamhet inriktad på premiepensionsrådgivning. Men flera medlemsbolag ger rådgivning kring premiepensionsvalet som komplement till övrig tjänstepensionsrådgivning till kund, ofta för att kunden ställer frågor och vill ha stöd. Det är således inte ovanligt att medlemsbolag som bedriver livförsäkringsförmedling arbetar med premiepensionsrådgivning, även om det i endast i undantagsfall är den huvudsakliga verksamheten för ett medlemsbolag.

De problem som föranlett utredningen kan sammanfattas till att antalet valbara fonder i systemet har ökat kraftigt sedan premiepensionssystemet infördes. Mängden valbara fonder har gjort det svårt för många att överblicka vilka fonder som stämmer överens med den egna riskbenägenheten eller sparprofilen och det har växt fram en rådgivningsmarknad kring de val som varje pensionsberättigad kan göra.

Ett par parallella utredningar granskar eller har granskat åtgärder kring premiepensionssystemet, såsom Ds 2013:25 om skriftlig bekräftelse av vissa telefonavtal och utredningen om konsumentskydd vid finansiell rådgivning. Förslaget om att minska antalet fonder i premiepensionssystemet är således inte ett isolerat förslag utan bör sättas i sitt sammanhang.

Kommentarer till utredningens förslag

Av de två alternativen som utredningen lägger fram anser Sfm att det första alternativet är mindre dåligt.

Utredningens alternativ två, att minska ner fondantalet till tio fonder, är enligt vår uppfattning synonymt med att skrota hela systemet. Om staten väljer ut tio fonder har ansvaret och osäkerheten lagts över på staten. Den som saknar vilja och kunskap att välja får inte mer kunskap och vilja för att det blir färre val. Värdet med att ha ett system

med egna val och eget ansvar för premiepensionen försvinner om staten väljer ut ett antal fonder i förväg. Det är inte valfrihet och flexibilitet och möjlighet att ta eget ansvar för den som vill.

Enligt Sfm återstår därmed utredningens alternativ ett. Men inte heller det förslaget är bra. Utredningen bygger på flera olika undersökningar, av vilka många är några år gamla. Med beaktande av att själva systemet har funnits i cirka tolv år så är en utredning som är gjord för fem år sedan inte särskilt representativ för dagens system. Detta eftersom det material som då granskades samlades in innan slutsatserna drogs, vilket medför att det är stor risk för att slutsatserna bygger på företeelser som till stor del är överspelade eller förändrade. Statistik kan användas på många olika sätt och en jämförelse mellan olika fonder kan begränsas och på så sätt göra att det ser ut som att ett alternativ är bättre än ett annat. Det gäller åt båda hållen, både för statens alternativ och för marknadens alternativ. Men vad som är bäst över tid beror ofta på vilken tid som granskas.

När systemet infördes genomfördes massiva informationskampanjer och en stor andel pensionsberättigade gjorde också individuella val. Nu genomförs inte denna typ av informationsinsatser längre och valfrekvensen har minskat dramatiskt. Slutsatsen av det borde vara att marknadsföring har enormt stor betydelse. Media har genomslagskraft. De som vill välja kan fortfarande göra det.

Såsom utredningen är skriven får läsaren uppfattningen, precis som när media skriver om premiepensionsrådgivning, som att det alltid är dåligt att ta hjälp med sitt premiepensionsval. Det framförs t.ex. (s. 53) att olika undersökningar kommit fram till att individer har svårt att förstå och analysera bakomliggande parametrar. Därefter dras slutsatsen att läsaren förstår varför individer har stort förtroende för finansiella rådgivare. Det är ett exempel på en konstig slutsats, att något är svårt att förstå borde inte med automatik innebära att man har stort förtroende för någon annan. Man konstaterar också i utredningen (s.68 ff) att en personlig kontakt ofta är avgörande, men att pensionsmyndigheten inte har i uppdrag att tillhandahålla individuell rådgivning. Det konstateras att ju mer kapitalet växer ju mer attraktivt blir det att bearbeta marknaden för rådgivnings/förvaltartjänster och att om inte förutsättningarna förändras kommer fler att anlita rådgivare. Det framhålls att de som anlitar en rådgivare har betydligt högre kostnader för förvaltningen. Läsaren av utredningen får lätt uppfattningen att detta endast är negativt. Enligt Sfm:s uppfattning ska möjligheten att anlita en rådgivare inte nedvärderas. En personlig kontakt och stöd i svåra val är viktigt för många och att köpa tjänster för att få hjälp måste vara tillåtet. När en marknad växt fram, såsom den har gjort avseende rådgivare och förvaltningstjänster bör konkurrensen och effektiviteten slå ut de aktörer som inte levererar resultat. Utredningen har granskat flera studier och konstaterar att mot bakgrund av kostnaderna för en rådgivare så blir nettoresultatet negativt, det anges att många anlitar rådgivare, och därmed tillhörande högre avgifter utan att få en bättre avkastning. Dock har marknadskrafterna gjort att många rådgivare tagit bort eller sänkt de årliga avgifterna och därmed är inte längre kostnaderna lika höga. Det blir en lägre marginal för rådgivaren och för individerna blir det mindre dyrt, men detta syns inte i utredningen. Man konstaterar också att de som anlitar rådgivare tenderar att inte ha så stora svängningar i sina förvaltningsresultat. När avgifterna mot bakgrund av konkurrensskäl sänks torde den ekonomiska nyttan med rådgivning öka generellt, sedan bör man också beakta den personliga nytta med rådgivning som indi-

vider upplever. Vidare konstateras i utredningen (s.72) att många företag som arbetar med rådgivning inom premiepensionssystemet bedriver värdepappersrörelse och står under tillsyn, men att vissa aktörer kan agera på marknaden utan tillstånd. Ett av problemen är således att aktörer kan agera fritt utan tillsyn.

Sfm vill inte tona ner problemen som uppstår om aktörer inte följer regler och ger oseriös rådgivning, men det får inte förstöra valmöjligheterna för de individer som vill välja. Vi har idag ett system som gör det möjligt för individer att välja själva, de som inte vill göra det kan låta bli och de som vill ha någon som hjälper dem kan ta hjälp. Det är ett system som tillåter olika tillväxtfaktorer.

Sammantaget anser Sfm att premiepensionssystemet med så stor valfrihet, mångfald och flexibilitet som möjligt ska behållas. Sfm förespråkar fri konkurrens mellan aktörer som står under aktiv tillsyn, vilket medför valfrihet och möjligheter att investera för framtida pensioner. Att införa statliga system med statligt valda fonder gör att det kan kännas säkrare, men riskspridningen minskar. När en individ väljer finns en rädsla för att göra fel, men om staten väljer ut några fonder finns också risk för att det blir fel. Vi måste tillåta att nya företagsformer växer fram och förbättras och blir bra och dynamiska med tiden. Det som är obekvämt eller ovant idag kan vara det bästa alternativet på sikt. Vår bedömning är att inget av utredningens alternativ är bra och att denna utredning behöver sättas i ett sammanhang där tjänstepensionens betydelse ingår samt övriga utredningar som behandlar frågor som berör premiepensionssystemet och tillsynen.

Dag som ovan

Charlotta Carlberg

vd